

opvatting der nieuwe beelding staat, lees Mondriaan, Stijl no. 9) moet toch het objectiveren der beelding met spanning gepaard gaan, want spanning is een der uitingen van overtuiging.

De manier van werken, die de moderne beeldhouwers voorloopig nog hebben, lijkt oppervlakkig op die der primitieve beeldhouwers, maar in wezen is een zeer groot verschil tusschen een ideo-plastische onbeholpen uitingswijze en een synthetische kultureele. Men kan zien bij de modernen dat achter den schijnbaar eenvoudigen vorm heel wat meer geestelijke processen omgegaan zijn dan bij de primitieven en er is een heele kultuur noodig om met eenvoudige vormen om te gaan.

In bijl. 16 is een leege, verstrakte naiveteit, in tegenstelling met bijl. 15 waar alles tot een grooten vorm herleid is. Deze groote vorm, n.l. het ovale, komt steeds in verschillende standen terug. Begint men bij 't uiterste rechtsche, onderste punt (een deel van den arm) zoo loopt deze lijn naar boven om den kop heen (jammer dat de achtergrond getoucherd is waardoor de lijn niet zoo zuiver te zien is); evenzoo de tusschenlijn tusschen de armen en handen, en die om de onderkin heen langs den geheelen kop enz. Deze in hoofdzakelijk vertikale richting zich bewegende ovale vorm, wordt in evenwicht gehouden door een in contra beweging (horizontaal) gaanden ovalen vorm, dien wij zien in den stand der oogen, de haarscheiding enz.; de beide contraire bewegingen doen de rust ontstaan.

Het is interessant dit werk van Brancusi te vergelijken met het hoekige op- en neergaande rythme bij Archipenko (bijl. 3). Nu zou men kunnen beweren, dat B. minder modern is dan A. door zijn ronde vormen (die bij A. zijn hoekig) en de conclusie trekken, dat B. nog barok is. In het algemeen moet men voorzichtig zijn met deze conclusietrekking, want de uiterlijke vormverschijning rond, scheef enz. staat hier in een ander en meer diepgaand verband met het innerlijk der kunstwerken dan bij bijlagen IX, XII B, XIII 't geval is, die men terecht (modern) barok noemt, in dien zin, dat overheerschend is de grillige willekeur. Zoo heeft iedere tijd zijn barok en een rechthoekig, geschilderd, gebeeldhouwd of gebouwd werk kan evengoed willekeurig en grillig zijn als een met ronde of scheeve lijnen in den waren en goeden zin modern. Het essentiele in de moderne beelding komt door de gestemdheid, niet door de vormen l).

In de moderne kunst is de beelding gericht op het algemeen geestelijke, in tegenstelling met het individueel geestelijke van vóór onzen tijd (zie aesthet. beschouw. I) en de gestemdheid in de moderne kunst houdt verband met de moderne levensopvatting, die zoekt evenwicht tusschen het universeele en het individueele.

De heele quaestie van barok en niet barok valt weg in een tijd, waarin alles door één zelfde leidende idee gedragen wordt; daar verdwijnt van zelf alle apartheid, daar schilder-, beeldhouw- en bouwkunst geheel samenvallen. Zoolang wij deze eenheid niet bezitten, zijn eenigszins individueel afwijkende vormen geoorloofd, mits ze oprecht de straks genoemde levensopvatting als inhoud dragen.

Zoo zijn bij Brancusi de ronde vormen in een rhythmische beweging tot plasticiteit ge-

1) Toch zal de moderne geestelijke gestemdheid zich het zuiverst in den uiterst verstrakten, rechthoekigen vorm en stand veruiterlijken. Red.